

תקון שלושים וחמשה

לימוד התורה גבוה ממעשה המצוות

ולכל היד החזקה אליו מצות. ולכל המורא הגדול דא תלמוד תורה. דמצות ביהוה תנו עז לאלהים (תהלים סח לה) דא שכינתא דאתתקפת בתיאלא ודאי, דבה תליא מעשה. אבל אורייתא ולכל המורא הגדול דאתמר בה וראו כל עמי הארץ פי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך (דברים כח י). הגדול דסליק ואזיל עד רישא דכל דרגין.

ולכל היד החזקה אליו מצות. ולכל המורא הגדול דא תלמוד תורה. דמצות ביהוה תנו עז לאלהים (תהלים סח לה) דא שכינתא דאתתקפת בתיאלא ודאי, דבה תליא מעשה. אבל אורייתא ולכל המורא הגדול דאתמר בה וראו כל עמי הארץ פי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך (דברים כח י). הגדול דסליק ואזיל עד רישא דכל דרגין.

והא רב המנונא סבא אתי פתח ואמר, ר' ר' ולכל היד החזקה אליו מצות ודאי. דבהו תנו עז לאלהים דא שכינתא. עז מסטרא דצדיק דאתחבר בה. ורזא דא בעז, בו עז (זהר ח"ג רפ:), דעאל פימא בתקפה, דכתיב בה: ישיש פגבור לרוץ ארח (תהלים יט ו). ורזא דא יורה פחץ, דבחסד רהיט לגבי שכינתא.

והא רב המנונא סבא אתי פתח ואמר, ר' ר' ולכל היד החזקה אליו מצות ודאי. דבהו תנו עז לאלהים דא שכינתא. עז מסטרא דצדיק דאתחבר בה. ורזא דא בעז, בו עז (זהר ח"ג רפ:), דעאל פימא בתקפה, דכתיב בה: ישיש פגבור לרוץ ארח (תהלים יט ו). ורזא דא יורה פחץ, דבחסד רהיט לגבי שכינתא.

1. עי' זהר נח סא, ע"א: "עוז לאלהים... אלהים דא שכינתא"; ד"ח נח, מ' תיבא איהו; ת"ז מזהר חדש קנח, ע"ב; ת"ז ת' סב, צד, ע"ב: "אלא שכינתא אתקרי אלהים"; תקט"ו תפלות ת' קנב; אוצרות רמח"ל, דרוש בענין הקיווי, עמ' רמו; שם עמ' לוט.

2. עי' זהר חדש יתרו מב, ע"ב.

3. עי' זהר כי תצא ח"ג, רפ, סע"ב, ובועז נקרא שם צדיק, וכן הוא לעיל בתיקון לג, ד"ה: "ועוד, נצח זה משיח בן דוד".

4. הגרסא ע"פ כ"י רמח"ל היא "דעאל בימא"; ונראה שכוונתו למלכות לשכינה, רמז לרות. ויש כאן רמז לנחשון בן עמינדב (שגם הוא משבט יהודה כמו בועז) שנכנס ראשון לים.

השכינה. ושמאל וכלל שם [בחסד], שבו שמחת הוויג, ודאי. וזה סוד: יורה כח"ץ וזה ח"ץ של יצחק, [אותיות] הפנימיות שתוד [יצחק], זו הפנימיות של הגבורה, שמתמקת בימין.*

ואם תאמר, הרי כתוב: את העמוד השמאלי ויקרא את שמו בעז (מלכים א' ז, כא). בא וראה, ודאי בגלל זה נקרא שמו כך, ודבר זה כבר נאמר. שהרי לא היה צריך לקרוא אותם [שני העמודים] בשם, אלא כדי להכליל שמאל בימין וימין בשמאל. אבל בעז למין הוא בודאי. ונכלל שם בשמאל.

ועוד, בעז [אוחז] בעמוד האמצעי [תפארת], שהוא צדיק. ובגלל שגלל בשמאל, הוא בהוד. ונמצא שהוא מתקשר לארבע מדרגות: [תפארת, יסוד, נצח, הוד], וחבל הוא. והשכינה היא [כנגד אות] ד' (ת"ז תי' כא, גו"ע, ב), שמתקשרת בארבע [מדרגות] אלו, וזה ד' של דוד, [ועוד], עשר ספירות שלה ו"ד, הכל הוא דוד. וזה סוד: דוד מנגן ביד (שמואל א' יט, ט). וזו יד החזקה,* בעז של בעז התחזקה השכינה.

ושמאל את כלל תמן, דבה חדותא דזווגא ודאי. ורזא דא יורה כח"ץ, ודא ח"ץ דיצחק, פנימאה לגו, דא פנימיותא דגבורה דאתבסמת בימינא.

ואי תימא הא כתיב את העמוד השמאלי ויקרא את שמו בעז (מלכים א' ז, כא). תא חזי, ודאי בגין דא קרי שמה הכי, ומלה דא הא אתמרת. דהא לא אצטרף למקרי להו בשמא, אלא בגין לאכללא שמאלא בימינא וימינא בשמאלא. אבל בעז לימינא איהו ודאי, ואתכליל תמן בשמאלא.

ועוד, בעז בעמודא דאמצעיתא ואיהו בצדיק. ובגין דאתכליל לשמאלא איהו בהוד. ואשתכח בד' דרגין מתקשר וכלא איהו. ושכינתא איהו ד' דמתקשרת בד' אליו, ודא ד' דדוד. ועשר ספירן דילה ו"ד. פלא איהו דוד. ורזא דא דוד מנגן ביד (שמואל א' יט, ט). ודא יד החזקה, בעז דבעז דאתתקפת בה שכינתא.

5. זהר פנחס רנג, ע"ב; שם עקב רעב, ע"א; ת"ז, תי' יג, כט, ע"ב; תי' סט, קיט, ע"ב.

6. שהם האותיות החיצוניות, "ק כמנין ימין.

7. עמוד השמאל - הוא הוד, עי' זהר כי תצא ח"ג, רפב, ע"א.

8. "ד בגימטריה דוד; עי' לעיל תי' יד.

מַצוֹה זוֹ הַשְׁכִּינָה, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
מִתְחַבֵּר בָּהּ. וְזֶה [סוֹד] ו"ה [שֶׁל מִלַת
מַצוֹה] [ו' – הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, ה' –
שְׁכִינָה]. מ"צ [שֶׁל מִלַת מַצוֹה] זֶה י"ה
[בְּחִלּוֹף א"ת ב"ש]. וְזֶה סוֹד, יִרְאֶה
וְאַהֲבָה⁹ [אַבָּא וְאִמָּא] שֶׁהִתְחַבְּרוּ בָּהּ.
אַבֵּל [כָּאן בְּמִלָּה מַצוֹה] הֵם בְּחִלּוֹף,
[וְהִסְבֵּה הִיא] שְׂאֵבָא וְאִמָּא נִמְצְאוּ
בְּתוֹךְ זְעִיר אֲנָפִין, וּמִשָּׁם יוֹצְאוּם בְּחִלּוֹף
אוֹתִיּוֹת לְשְׁכִינָה. וְזֶה הַחִלּוֹף כָּא"ת ב"ש,
שְׁעוֹמֵד בְּעֻמּוֹד הָאֲמֻצָּעִי. וְאֵין הוּא [ז"א]:
ג"ר מַצוֹה (מְשַׁלֵּי וּבְנֵי). וְזֶה סוֹד, שְׂאֵבָא
וְאִמָּא [הֵם]: יֵאֱהוּיָהּ"ה. זְעִיר אֲנָפִין
וְנוֹקְבִיָּה [הֵם]: יֵאֱהוּיָהּ"ם יֵאֱהוּיָהּ"י
[שְׁלֹשׁ שְׁמוֹת אֵלֹהִים בְּמִנְיַן ג"ר¹¹].

אַבֵּל אִם אֵין שֵׁם [בְּמַצוֹה] יִרְאֶה
וְאַהֲבָה, מ"צ מִסְתַּלַּק וְנִשְׁאָר ו"ה. וְאֵין
[כְּתוּב]: וְאָמַר א"י [כְּמִנְיַן ו"ה]
אֱלֹהִימוֹ¹² צוּר חֲסִיו בּוֹ (דְּבָרִים לִב'זו).
אַבֵּל מַצוֹה [שְׁנַעֲשִׂית] בִּירְאָה וּבְאַהֲבָה,
הִיא מַצוֹה כְּמוֹ שְׂרָאוּי. עֲלִיָּה [כְּתוּב]:
וְלִכְלֵל הַיָּד הַחֲזָקָה, וְדָאִי.

אַבֵּל עַל חֲתוּרָה [כְּתוּב]: וְחֲתוּרָה אוֹר
(מְשַׁלֵּי שֵׁם, שֵׁם), שְׁעוֹלָה לְמַעְלָה לְמַעְלָה.
וְזֶה הַמּוֹרָא הַגָּדוֹל, עַד חֲכֻמָּה סְתִימָאָה.
שְׁנַאמֵר לְגַבְיָה: יָם גָּדוֹל וְרַחֵב יָדִים

דְּמַצוֹה דָּא שְׁכִינָתָא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
אֲתַחֲבֵר בָּהּ. וְדָא ו"ה. מ"צ דָּא י"ק.
רְזָא דָּא יִרְאֶה וְאַהֲבָה דְּאֲתַחֲבֵרֵן בָּהּ.
אַבֵּל בְּחִלּוּפָא אֲנּוּן. דְּאַבָּא וְאִמָּא קִימִין
בְּגוֹ ז"א, וּמִתְמַן בְּחִלּוּפָא דְּאֲתַתּוֹן נִפְקִין
לְשְׁכִינָתָא. וְדָא חִלּוּפָא כָּא"ת ב"ש
דְּקָאִים בְּעֻמּוֹדָא דְּאֲמֻצָּעִיתָא. כְּדִין אִיהוּ
ג"ר מַצוֹה (מְשַׁלֵּי וּבְנֵי). וְרְזָא דָּא או"א
יֵאֱהוּיָהּ"ה. זו"נ יֵאֱהוּיָהּ"ם
יֵאֱהוּיָהּ"י.

אַבֵּל אִי לִית תְּמָן דְּחִילוֹ וְרַחֲמֵימו, מ"צ
אֲסַתְלַק וְאַשְׁתָּאֵר ו"ה. כְּדִין וְאָמַר א"י
אֱלֹהִימוֹ צוּר חֲסִיו בּוֹ (דְּבָרִים לִב'זו).
אַבֵּל מַצוֹה בְּדִחִילוֹ וְרַחֲמֵימו אִיהִי מַצוֹה
בְּדָקָא יָאוּת. בָּהּ וְלִכְלֵל הַיָּד הַחֲזָקָה וְדָאִי.

אַבֵּל אוֹרִיתָא, וְחֲתוּרָה אוֹר דְּסִלְקַת לְעֵלָא
לְעֵלָא. וְדָא הַמּוֹרָא הַגָּדוֹל, עַד חֲכֻמָּה
סְתִימָאָה, דְּאֲתַמֵּר בָּהּ יָם גָּדוֹל וְרַחֵב
יָדִים (תְּהִלִּים קד' כה). דְּבָהּ כָּלָם בְּחֲכֻמָּה

9. זהר ח"ג רנג, ע"א; ת"ז ת"י כט, עג, ע"א; ת"י ל, עד, ע"א; ת"י לט, עט, ע"ב: "ועושה על המצווה דאיהי שכינתא". ע"ע אדיר במרום, עמ' ה, ד"ה וזה.

10. יראה ואהבה הם כנגד י', ה', דהיינו אבא ואימא.

11. ועי' לעיל בתי' כח.

12. דהיינו, ואמר: איפה האלהים שלהם (אי אלהימו).

(תהלים קד, כה). ועוד, [נאמר בה] כלם
בחכמה עשית (שם קד, כד), ושם
[בחכמה סתימאה] עומדת התורה,¹³
לפיכך הכל כלול בתורה. ועל השכינה
מבחינה זאת¹⁴ [כתוב]: רחבה מצותך
מאד (שם קט, צו). שחכמה היא ים שאין
לה סוף. שכל מי שהוא עליון על חברו,
נקרא בלפיו אין סוף. לפיכך חכמה
סתימאה, היא [נקראת] אין סוף לגבי
אצילות.¹⁵ והשכינה לפי הסוד שלה
[של החכמה, היא נקראת]: רחבה
מצותך. שהשכינה נקראת דמות של כל
הספירות,¹⁶ וזה סוד: ומה דמות תערכו
לו (ישעיה מ, ח). שהשכינה אין היא
דמות פרטית לשום מדרגה, אלא היא
כלי לכל¹⁷ (ת"ז ת' סט קח, א), דמות של
הכל. לפיכך: כי לא ראיתם כל תמונה
(דברים לט, ו), שהרי אין תמונה פרטית,¹⁸
אלא הכל בכלל אחד בסוד היחוד. ועל
החכמה סתימאה [כתוב]: וברחמים
גדלים אקבצך (ישעיה נד, ו), ים גדול

עשית, ותמן קימת אורייתא. בגין כך
כלא כליל באורייתא. ושכינתא מסטרא
דא, רחבה מצותך מאד (שם קט, צו).
דחכמה איהי ים שאין לה סוף. דכל
מאן דאיהו עלה לחברה אקרי לגבי אין
סוף. בגין כך חכמה סתימאה איהי אין
סוף לגבי אצילות. ושכינתא ברזא דילה
רחבה מצותך. דשכינתא אתקריאת
דמות דכל ספירן. ורזא דא ומה דמות
תערכו לו (ישעיה מ, ח). דשכינתא לאו
איהי דמות פרטי לשום דרגא, אלא
מאנא לכלא, דמות דכלא. בגין כך כי
לא ראיתם כל תמונה (דברים לט, ו) דהא
לית תמונה פרטית, אלא כלא בכלל
חדא ברזא דייחודא. וחכמה סתימאה
בה וברחמים גדלים אקבצך (ישעיה נד, ו)
ים גדול ודאי. בדין כי מלאה הארץ

13. עי' זחר משפטים ח"ב, ככא, ע"א.

14. עי' להלן הערה 19.

15. הגם שחכמה סתימאה היא המוח השני של אריך אנפין (שהוא בעצמו מתפרש בכל קומת האצילות) אולם בכל זאת היות שהיא בראש א"א היא נקראת ג"כ אין סוף בבחינת: ים גדול ורחב ידים.

16. עי' ת"ז תי' כה, סה, רע"ב, דמות אדם ט' ספירות דז"א.

17. מאנא לכלא - כלי של כל הספירות, עיין קל"ח פתח נב, עמ' קצח: "כי הוא הושמה מאנא דכולא". על הדמות או המראה שמתגלה בספירת מלכות, עיין קל"ח, פתח ט עמ' לא: "צריך שיהיה אור שסוגלתו לזה - להעביר ההנהגה אל הציור בדרך הזה. והנה כל זה הוא במלכות [שכינה], וז"ס: ותמונת ה' יביט, שהמלכות נקראת תמונת ה', כי היא גורמת הדמיונות [הרוחניים] שזכרנו בספירות".

18. עיין קל"ח פתח ז עמ' כ-כא: "שכל כך דברים שאנו מזכירים בספירות - דברי צורה וגשמיית, אי אפשר להיות כן בהם בשום פנים, כי זה היה כפירה ח"ו, ומקרא מלא הוא: כי לא ראיתם כל תמונה".

וַדָּאִי. אֹז: כִּי מְלָאָה הָאָרֶץ דְּעָה אֶת
 יְהוָה כְּמִים לִים מְכֻסִּים¹⁹ (שם יא, ט), ים
 שְׁאִין לוֹ סוּף. אֲשֶׁרִי חֶלְקָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל
 בְּעוֹלָם הָיָה וּבְעוֹלָם הַבָּא.

דְּעָה אֶת ה' כְּמִים לִים מְכֻסִּים (שם יא
 ט) ים שְׁאִין לוֹ סוּף. זַפְּאָה חוֹלְקָהוֹן
 דִּישְׂרָאֵל בְּעוֹלָמָא דִּין וְעוֹלָמָא דְאַתִּי.

19. בכמה מקומות, רבינו הרמח"ל משווה השכינה לחכמה סתימאה (ח"ס). ראה משכני עליון עמ' קפב: "וכנגד זה חכמה תחתונה - שכינה, נקראת כבוד כי כוללת גם היא החכמה העליונה ל"ב [נתיבות]"; עיי' לקמן תי' ע, ד"ה: קם אליהו נביאה, תקט"ו תפלות ת' קסא; אוצרות רמח"ל ויקרא, עמ' פג: "וח"ס היא ענין המלכות עצמה, אבל במדרגה יותר עליונה. והמלכות היא חכמה תתאה, והם ממש כמו פנימיות וחיצוניות", ר' לעיל תי' כ, הערה 7; עיי' אדיר במרום עמ' קלד-קלה: "והנה זה הדבר באמת אנחנו רואים אותו, דהיינו שמציאות זה של נוקבא [שכינה] בסוד ים, הוא מבחינת הח"ס עצמה שבתוך הקרום. אך אי אפשר לשום נמצא להבין עתה איך אפשר להיות זה הענין, ובאיזה דרך הוא נמשך. כי החכמה היא סתומה בתוך הקרום, והיא נבדלת בכחו שלא להתפשט באצילות, ואעפ"כ אנו רואים שהיא מתגלית בנוקבא, משא"כ בשום מאור אחר. והנה על זה כתיב: מה גדלו מעשיך ה' מאד עמקו מחשבותיך (תהלים צב, ו), כי גדולים הם המעשים שבנוקבא, להיותה מבחינת הח"ס, בסוד: כולם בחכמה עשית כנ"ל. אבל הדרך איך הוא זה הענין, אינו נודע, וזה הדבר יתגלה לע"ל ונבין בחינת הקשר הזה. והוא סוד: כי מלאה הארץ דעה גו' כמים לים מכסים (ישעיה יא, ט). והנה אמר: לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי (שם), והוא כי אחיזת הס"א היא בנוקבא, אבל זה הוא מפני שאין הח"ס מתגלה על נוקבא בכח גדול ובגילוי. אבל כשתתגלה בכח לע"ל, הנה אז: לא ירעו ולא ישחיתו כי מלאה הארץ כו'. ותראה שזהו נמשך מענין: כמים לים מכסים, שהם המים מן הח"ס, מכסים לים שהיא נוקבא בבחינת מציאותה זה שמצד הח"ס, כמ"ש. ואז יתגלה גם כן בחינת המזל ונקא. והוא סוד: יצאו מים חיים מירושלים חציים אל הים הקדמוני וגו' (זכריה יד, ח)."; עיי' עוד לקמן תי' לט, הערה 7.